

OPS

tuki 2016

OPStuki 2016 – Paikallisen opetussuunnitelmaprosessin tukikoulutus

Ulla Ilomäki-Keisala
Koulutuskoordinaattori/OPStuki 2016
Helsingin yliopiston Viikin normaalikoulu/eNorssi
ulla.ilomaki-keisala@helsinki.fi
040 189 8959

Tulevaisuuden koulu - Oppiminen ja opiskelu muutoksessa

työpaja 2

OPStuki 2016 –työpajan 2 sisällöt

Tulevaisuuden koulu – Oppiminen ja opiskelu muutoksessa

- Uusi oppimiskäsitys
- Toiminta- ja oppimisympäristö ja ajan vaatimukset
- Opiskelu ja oppiminen
- Laaja-alainen osaaminen
- Työtavat
- Oppilaiden osallisuuden edistäminen

TERVETULOA TYÖPAJAAN 2!

1. Mikä koulua, opetussuunnitelmauudistusta, opiskelua tai ”uutta oppimista” koskeva asia, uutinen tai keskustelu on jäänyt mieleesi viimeisen puolen vuoden ajalta?
2. Mitkä asiat puhututtavat tällä hetkellä koulussanne ja kunnassanne?

KOULU PUHUTUTTAA...(1)

- Oppilaiden koulutuksellinen tasa-arvo ja yhdenvertaisuus, alueellinen eriytyminen
- Koulun tehtävä nyky-yhteiskunnassa
- Laaja-alainen osaaminen, tulevaisuuden osaaminen
- Pisa-tulokset > Mittaako Pisa-testi ja koulu oikeita asioita?
- Uuden oppilas- ja opiskelijahuoltolain vaikutukset (15.3.2014 > 1.8.2014)
- Koulurauhan lakiuudistukset 1.1.2014 > Koulurauhapaketti
- Opetussuunnitelmauudistus
- Tietotekniikan hyödyntäminen oppimisessa, sähköiset oppimisympäristöt ja oppimateriaalit

KOULU PUHUTUTTAA... (2)

- Opiskelumotivaatio
- Lukiuudistus, sähköinen ylioppilastutkinto, oppiainekorit (tuntijako)
- Oppiaineiden yhteistyö, oppiaineiden eheyttäminen, tuntijako (VN 28.6.2012)
- Arviointi, arvioinnin monipuolisuus
- Oppilaiden hyvinvointi, ryhmä- ja luokkakoot pienemmiksi
- Oppilaan valinnaisuuden lisääminen
- Koulurakennukset ja niiden huono kunto
- Huoltajien kasvatust vastuu
- Opettajankoulutus ja opettajien täydennyskoulutus jne.

LUKIOUUDISTUKSESTA

- Sähköinen ylioppilaskoe
- Oppiainekorit
- Pakollisuus vs. valinnaisuus
- Tuntijakotyöryhmän työ päättyi ja tuntijako valmistui 2.12.2013 mennessä > esitys ministeri Krista Kiurulle > valtioneuvoston päätös

ON HYVÄ MUISTAA...

”Työrauhaongelmat, huono koulumotivaatio ja monet muut iltapäivälehtien esille nostamat negatiiviset kuvaukset nykynuorisosta kertovat itse asiassa enemmän yhteiskunnan kokonaistilasta kuin koulujen opetuksesta tai niiden toimintakulttuureista. Yhä edelleen hyvin monelle nuorelle viiden kuuden oppitunnin aivan tavallinen perinteinen koulupäivä voi olla mielekäs, turvallisuutta ja jatkuvuutta tuottava myönteinen kokemus.”

(Jari Salminen)

OPETUSSUUNNITELMATYÖN MERKITYS

Opetussuunnitelmaprosessissa on mahdollisuus pohtia koulutyötä ja opetusta yhdessä ja organisoidusti:

- Missä ollaan nyt?
- Mistä halutaan pois?
- Mitä kohti halutaan mennä?
- Mitä pitäisi tehdä?

OPETUSSUUNNITELMAN KÄSITTEISTÄ

”Jotta oppilas voisi oppia uusia käsitteitä ja syventää ymmärrystä opittavista asioista, oppilasta tuetaan liittämään opittava asia omiin aikaisempiin käsityksiinsä ja ymmärrykseensä.”

Jotta opettaja voisi oppia uusia käsitteitä ja syventää ymmärrystä...

MITKÄ OVAT OPS-UUDISTUKSEN YDINKÄSITTEITÄ ?

1. Mitkä käsitteet ovat opetussuunnitelmauudistuksen ydinsanastoa, kun puhutaan sekä toimintakulttuurin muutoksesta että oppimisesta ja opiskelusta tulevaisuuden koulussa?
2. Valitkaa taulukosta yksi käsite ja ”puhukaa se auki” ts. mitä käsitteellä tarkoitetaan.
3. Keskustelkaa, mihin käsite ohjaa koulunne arjen toimintakulttuuria, oppimista ja opiskelua?

VALITSE!	SELITÄ!	KYSY!	POHDI!
toimintakulttuuri	oppimisympäristö	opiskelu	oppiminen
hyvä opettaminen	oppimiskäsitys	laaja-alainen osaaminen	yhteistyö
monipuolinen työskentely	perustaidot	ajattelu ja oppiminen	osaaminen
osallisuus	osallistaminen	toimijuus	aktiivisuus
motivaatio	asenne	ohjaus ja tuki	eriyttäminen
työtavat	vuorovaikutus ja ilmaisu	tieto- ja viestintäteknologian osaaminen	monilukutaito
vaikuttaminen	vastuullisuus	kulttuurinen osaaminen	kielitietoisuus
hyvinvointi	kestävä tulevaisuus	itsestä huolehtiminen, arjenhallinta	turvallisuus
sivistys	elinikäinen oppiminen	työelämässä tarvittava osaaminen	maailman osaavin kansa
sisällöt	oppiaineet	eheyttäminen	tuntijako

UUSI OPPIMISKÄSITYS

Luonnos perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiksi
luku 2

”Opetuksen suunnittelun ja toteutuksen lähtökohtana ovat opetuksen arvoperusta ja opetussuunnitelman perusteiden oppimiskäsitys.”

OPPIMISKÄSITYS (luku 2)

(Luonnos perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiksi 2014, 14.11.2012)

- Oppiminen on oppilaan aikaisempiin tietoihin, taitoihin ja kokemuksiin pohjautuvaa päämääräsuuntautunutta toimintaa.
- Oppilas on **aktiivinen toimija**: asettaa tavoitteita, ratkaisee ongelmia itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa.
- Oppilas reflektoi oppimisprosessejaan, kokemuksiaan ja tunteitaan.
- Oppiminen on erottamaton osa yksilön kokonaisvaltaista elinikäistä ihmisenä kasvua ja yhteisön hyvän elämän rakentamista.

OPPIMISKÄSITYS (jatkuu)

(Luonnos perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiksi 2014, 14.11.2012)

- Oppiminen tapahtuu **vuorovaikutuksessa** vertaisryhmän, opettajan, kouluyhteisön jäsenten, koulun ulkopuolisten asiantuntijoiden ja eri yhteisöjen kanssa erilaisissa oppimisympäristöissä: yksin, yhdessä tehden, suunnittelua, ajattelua, tiedon hankintaa ja arviointia.
- Oppiminen on monimuotoista ja sidoksissa opittavaan asiaan, aikaan ja paikkaan (vrt. omien ja toisten tunteiden tunnistaminen).
- **Tavoitteellinen oppiminen on taito** > omista oppimisprosesseistaan tietoinen oppilas > itseohjautuvuus > Kiinnostuksen kohteet, arvostukset, työskentelytavat ja tunteet sekä kokemukset ja käsitykset itsestään oppijana ohjaavat oppimisprosessia.

MITÄ OPPIMINEN ON NYT – ENTÄ LÄHITULEVAISUUDESSA?

1. Miten oppiminen ja opiskelu ovat muuttuneet esim. viimeisen viiden vuoden aikana?
2. Mitkä asiat tai ilmiöt korostuvat oppimisessa ja opiskelussa tästä hetkestä eteenpäin?

OPETUS-OPISKELU- OPPIMISPROSESSISTA

- Oppiminen on
 - taito, jonka voi oppia.
 - on oppijan toiminnan tulosta (vaikuttaminen).
 - tapahtuu sosiaalisessa vuorovaikutuksessa.
 - oppiminen on kontekstisidonnaista.
- Uusi tieto liitetään aiemmin opittuun.
- Ymmärtäminen on keskeistä oppimisen edistymiselle ja edistämiselle.
- Oppimista voidaan arvioida monella tavalla ja monin kriteerein > vrt. arvioinnin kehittäminen
- Vrt. Opetus-oppimisprosessi vs. opetus-oppimis-opiskeluprosessi (Kansanen)
 - > Opiskelu-opetus-ohjaus-oppimisprosessi?

MILLAISIA MUUTOKSIA TAVOITTELEMME?

- Oppilas on utelias ja aktiivinen, **ei passiivinen**.
- Oppilas ajattelee, opiskelee ja toimii oppitunneilla, **ei istu pelkästään omalla paikallaan 45–75 min.**
- Oppilas asettaa ja tekee kysymyksiä, **ei etsi tai kerro pelkästään vastauksia.**
- Oppilas on vuorovaikutteinen ja toimii aktiivisessa vuorovaikutuksessa muiden kanssa, **ei työskentele pelkästään yksin.**
- Oppilas etsii monipuolisin menetelmin uutta tietoa, kokoaa, arvioi ja jakaa sitä, **ei pelkästään vastaanota tietoa.** Oppilas luo uutta tietoa.
- Mitä muuta? Vai jotain aivan muuta? [Oppimisen ilo!](#)

MITÄ OPPIMINEN ON?

1. Pohtikaa, mitä oppiminen on ja mitä opetus-oppimis-opiskeluprosessi vaatii.
2. Kirjoittakaa muistiin onnistunutta opetus-oppimis-opiskeluprosessia kuvaavia käsitteitä.
3. Valitkaa muistiinpanoistanne 10 käsitettä.
4. Tehkää niistä arvopyramidi.

OPIKSELU JA OPPIMINEN

”Jokaisella oppilaalla on oikeus hyvään opetukseen.”

”Eheän oppimispolun varmistamiseksi koulu tekee yhteistyötä varhaiskasvatuksen, esiopetuksen sekä toisen asteen oppilaitosten kanssa.”

OPIKSELUSTA JA SEN SUUNNITTELUSTA

- Tavoitteet
- Sisällöt
- Toteutus (esim. työtavat, opetusmenetelmät, opetus- ja oppimateriaalit, oppimisympäristöt, eheyttäminen, eriyttäminen, arviointi)

OPPIMISEN JA OPISKELUN TAVOITTEISTA

- Yleistavoite, erityistavoite, etäistavoite, lähitavoite (vrt. Kansanen, 2004)
- Yleistavoitteet, välitavoitteet, päätavoitteet, lopputavoitteet
- Opetussuunnitelman yleiset tavoitteet
- Opetussuunnitelman ainekohtaiset tavoitteet
- **Oppilaan yksilölliset tavoitteet – kuka asettaa?**

OPETUKSEN JA KASVATUKSEN TAVOITTEET

Valtioneuvoston asetus 422/2012

2§ Kasvu ihmisyyteen ja yhteiskunnan jäsenyyteen (1)

- **Opetuksen ja kasvatuksen keskeinen tavoite:**
 - tukea oppilaiden kasvua ihmisyyteen ja eettisesti vastuukykyiseen yhteiskunnan jäsenyyteen
- **Millaiseksi ihmiseksi kasvatetaan:**
 - hyvinvoiva, tasapainoinen ja myös itsetunnoiltaan terve ihminen, jolla on hyvät tavat
 - toisia ihmisiä ja erilaisuutta kunnioittava
 - elämää, ihmisarvon loukkaamattomuutta, ihmisoikeuksia ja luontoa kunnioittava
 - perinteitä tunteva ja ymmärtävä
 - yhteistyöhön kykenevä sekä demokraattisessa ja tasa-arvoisessa yhteiskunnassa toimimaan kykenevä
 - yhteiskunnan vastuullinen ja aktiivinen jäsen, kestävä kehitystä edistävä

2§ Kasvu ihmisyyteen ja yhteiskunnan jäsenyyteen (2)

- **Kasvatustyötä ohjaavat periaatteet:**

- Edistetään kulttuurien sekä aatteellisten, maailman-katsomuksellisten ja uskonnollisten, kuten kristillisten, perinteiden sekä länsimaisen humanismin **perinteen tuntemista ja ymmärtämistä**
- Edistetään elämän, ihmisarvon loukkaamattomuuden, ihmisoikeuksien, luonnon ja toisten ihmisten **kunnioittamista**
- **tuetaan oppilaiden kasvua** tasapainoiksi ja terveeseen itsetunnon omaaviksi ihmisiksi
- Edistetään oppilaiden **terveyttä ja hyvinvointia sekä kasvua hyviin tapoihin**
- Tuetaan oppilaiden kasvua erilaisuuden kunnioittamiseen sekä **vastuullisuuteen, yhteistyöhön ja toimintaan**, joka edistää ihmisryhmien, kansojen, aatteiden, uskontojen ja kulttuurien välistä kunnioitusta ja luottamusta
- Tuetaan oppilaan kasvua aktiiviseksi yhteiskunnan jäseneksi ja **luodaan edellytyksiä toimia** demokraattisessa ja tasa-arvoisessa yhteiskunnassa sekä **edistetään kestävästä kehitystä**

OPPIMISEN SISÄLLÖT

- Oppiaineet
 - Oppimiskokonaisuudet
 - Teemat
 - Ilmiöt
- > Oppiaineet ja muut sisällöt (vrt. OPS 2004)

3§ TARPEELLISET TIEDOT JA TAIDOT (1)

- Opetuksen keskeinen tavoite
 - Oppilaan laajan yleissivistyksen muodostuminen, maailmankuvan avartuminen ja syventyminen
- Opetuksen sisällön määrittelyn lähtökohta
 - Opetettavan tiedon tulee perustua tieteelliseen tietoon
- Opetuksen sisältöalueiden määrittely
 - Ihmisten tarpeet ja tunteet
 - Kulttuuri, taiteet ja kirjallisuus
 - Ympäristö ja luonto
 - Historia ja yhteiskunnan perusteet
 - Uskonnot ja elämäkatsomustieto
 - Talous ja teknologia

3§ TARPEELLISET TIEDOT JA TAIDOT (2)

- Tavoiteltava, oppiainerajat ylittävä osaaminen
 - Ajattelun taidot
 - Oppimaan oppimisen taidot, motivaatio
 - Luovuus
 - Omatoiminen ja kriittinen tiedonhankinta (4§:stä)
 - Tieto- ja viestintäteknologian käyttöön liittyvät valmiudet (4§:stä)
 - Vuorovaikutuksen ja yhteistyön taidot
 - Terveysteen, hyvinvointiin liittyvät valmiudet
 - Turvallisuuteen ja arjenhallintaan liittyvät valmiudet
 - Eettiseen ajatteluun ja toimintakykyyn liittyvät valmiudet
 - Aktiivisen kansalaisuuden ja yhteiskunnallisen ajattelun ja toiminnan edellyttämät valmiudet
 - Kansalaisvalmiudet sekä tiedot työelämästä ja yrittäjyydestä
 - Kestävän kehityksen edistämisen edellyttämät valmiudet

3§ TARPEELLISET TIEDOT JA TAIDOT (3)

- Eri tiedonaloihin liittyvä tavoiteltava osaaminen
 - Äidinkielen monipuolinen suullinen ja kirjallinen hallinta
 - Valmiudet vuorovaikutukseen myös toisella kotimaisella kielellä
 - Matemaattis-luonnontieteellisen ajattelun ja soveltamisen perusteet
 - Talous- ja kuluttajataidot
 - Taiteen, käsityön ja liikunnan taidot

SISÄLLÖISTÄ – KUKA PÄÄTTÄÄ?

”Koulun tarjoamat sisällöt eivät välttämättä ole niitä, joista nuori on itse kiinnostunut. Tämä aiheuttaa opetussuunnitelman toteutumiselle kasvavia vaikeuksia ja opetukselle jatkuvan tasapaino-ongelman. Tulisiko painotuksen olla enemmän opetussuunnitelman tiedollisissa ja tavoitteellisissa kysymyksissä vai oppilaiden kulloistenkin omien kiinnostusten ja ongelmien pohjalta nousevissa kysymyksissä? Samalla joudutaan ratkaisemaan, kuinka paljon oppilas voi itse vaikuttaa opiskeltaviin sisältöihin.”

(Jari Salminen)

MITÄ KOULUSSA PITÄISI OPETTAA?

1. Oman intohimon löytäminen
2. Yhteistyötaidot
3. Empatia

(Pasi Sahlberg)

OPPIMISSTRATEGIAT JA MOTIVAATIO

”PEDAGOGINEN KÄVELY”

1. Mitä motivaatio on?
2. Miten motivaatio vaikuttaa oppimiseen ja oppilaan hyvinvointiin?
3. Mitä motivaatiosta on kirjoitettu nykyisessä OPS:ssa?
4. Mitä oppimisstrategiat ovat?

OPPIMISSTRATEGIAT JA MOTIVAATIO

- Oppimisstrategialla tarkoitetaan opiskelijan motivaatiosta lähtevää suuntautumistapaa opiskeluun.
 - Ei ole pysyvä tila, vaan se voi muuttua tilanteen ja tehtävän mukaan.

(<https://www.uef.fi/fi/aducate/oppimisstrategiat>)

OPPIMISSTRATEGIOITA

- **Pinta- ja syvätason oppimisstrategia (Ferenc Marton).**
- **Kognitiiviset oppimisstrategiat**
 - Näitä strategioita ovat mieleen painamis-, syventämis- ja jäsentelystrategia.
- **Metakognitiiviset oppimisstrategiat**
 - Nämä auttavat omien kognitiivisten prosessien suunnittelussa, säätelyssä, tarkkailemisessa ja muokkaamisessa.
- **Resurssien hallintastrategiat**
 - Nämä auttavat hallitsemaan ympäristöä ja kontrolloimaan sieltä saatavissa olevia resursseja (esim. aika, apu ja tuki).

(Koonnut: Elina Mantere & Hannes Vieth)

MOTIVAATIOSTA

- Yksilö voi motivoitua eri syiden takia
- Sisäinen vs. ulkoinen motivaatio
- Menestyshakuiset vs. oppimisorientoituneet
- Autonominen motivaatio edistää oppilaan oppimistuloksia ja **hyvinvointia**.

MOTIVAATIOSTA OPS 2004

- Luku 3.1 Oppimiskäsitys: oppiminen riippuu oppijan aiemmin rakentuneesta tiedosta, motivaatiosta sekä oppimis- ja työskentelytavoista
- Luku 3.2 Oppimisympäristöt: Tavoitteena on tukea oppilaan oppimismotivaatiota...
- Luku 3.3 Työtavat: virittävät halun oppia...aktivoivat työskentelemään tavoitteellisesti
- Luku 7 oppiainekohtaiset tavoitteet ja sisällöt, useassa kohdassa mainitaan innostaminen tms.

(Koonnut Anni Loukomies)

MOTIVAATIOSTA 2014

(Luonnos perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiksi 2014, 14.11.2012)

- Jokaisella lapsella on oikeus kasvaa täyteen mittaansa ihmisenä... (s. 5)
- Oppilas on aktiivinen toimija, joka oppii asettamaan tavoitteita ja ratkaisemaan ongelmia sekä itsenäisesti että yhdessä muiden kanssa. Parhaimmillaan oppiminen herättää myönteisiä tunnekokemuksia, iloa ja uutta luovaa toimintaa, joka innostaa kehittämään omaa osaamista. (s. 6)
- Jotta oppilas osaa hyödyntää ja soveltaa oppimaansa uusissa tilanteissa, opetus järjestetään siten, että oppilas voi kokea opittavat asiat itselleen merkityksellisiksi. Omasta oppimisprosessistaan tietoinen ja vastuullinen oppilas oppii toimimaan yhä itseohjautuvammin. (s. 7)
- Perusopetus vahvistaa oppilaan myönteistä identiteettiä ihmisenä ja oppijana. (s. 8)
- Yleisempiä taitoja ja valmiuksia, joita perusopetuksen eri oppiaineiden opetuksen yhteydessä sekä koulun muissa tilanteissa tulee edistää, ovat ajattelun ja oppimaan oppimisen taidot sekä motivaatio ja luovuus. (s. 9, Valtioneuvoston asetus 3 §)

(Koonnut Anni Loukomies)

MITEN MOTIVOIT OPPILAITASI?

- Keskustelkaa ryhmässänne, miten motivoitte oppilaitanne.
 - Kirjoittakaa mielestänne **tärkein** motivointitapa Socrativeen. Siis **vain yksi asia!**
1. Mene sivustolle **socrative.com** →
 2. **student log in** →
 3. **Huoneen nr.** _____ →
 4. **Vastaa kysymykseen. Kirjoita yksi asia.**
 5. **Lähetä.**

(Elina Mantere & Hannes Vieth)

OPPIMAAN OPPIMINEN

- **Metakognitiivisilla taidoilla** tarkoitetaan oppijan tietoisuutta siitä, mitä hän jo tietää, millainen hän on oppijana, miten hän oppii ja miten hän voi kehittää itseään oppijana.
- **Itsesäätelytaidot** ovat osa oppimaan oppimista ts. miten oppija säätelee ja ja organisoii oppimistaan (*vrt. Oulun normaalikoulun Ubiko-hanke*)
 - motivaatio
 - oppimistyylit
 - oppimisstrategiat
 - ajattelunaidot

OPPIMISTYYLIT (1)

AISTEIHIN PERUSTUVAT OPPIMISTYYLIT

- Audiitiivinen – audiitiivinen oppija
- Visuaalinen – visuaalinen oppija
- Kinesteettinen - kinesteettinen oppija
- Taktiili – taktilinen oppija

ANALYYTTINEN JA GLOBAALI OPPIMISTYYLIT

- Analyyttinen – analyyttinen oppija
- Globaali – globaali oppija

OPPIMISTYYLIT (2)

David A. Kolbin Kokemuksellisen oppimisen teoria:

- 1. Osallistuja** keskittyy uusien kokemusten hankkimiseen.
- 2. Tarkkailija** keskittyy hankkimiensa kokemusten pohdiskeluun.
- 3. Päätelijä** keskittyy päätelmien tekemiseen loogisen ajattelunsa avulla.
- 4. Toteuttaja** keskittyy ideoiden ja teorioiden toteuttamiseen.

(<http://www.tenviesti.fi/oppimistyylit.htm>)

TOIMINTA- JA OPPIMISYMPÄRISTÖT JA AJAN VAATIMUKSET

Luonnos perusopetuksen opetussuunnitelman
perusteiksi

luku 2

”Oppimisen edistämiseksi ja tukemiseksi otetaan käyttöön uusimpia teknologioita ja sovelletaan niitä tarkoituksenmukaisella tavalla jokapäiväiseen opetukseen ja oppimiseen.”

TULEVAISUUDESTA

”Tulevaisuudessa koko nykyinen koulumainen opetus loppuu; opetus annetaan kotona ja työelämässä tekniikan avulla, ja että oppilaat saavat tietoa sanomalehdistä, televisiosta, kirjoista, tutustumalla muihin maihin jne.”

(Esko Toivonen)

OPPIMISYMPÄRISTÖISTÄ (1)

- Koulussa huolehditaan tilojen ja oppimisympäristöjen, opetusvälineiden ja – tilanteiden, välituntien ja muiden koulutyöhön sisältyvien tapahtumien **turvallisuudesta**.
- Oppimisympäristöjen **turvallisuus, yhteisöllisyys ja kannustavuus** luovat kasvualustan oppimisen ilolle ja halulle, uteliaisuudelle ja luovuudelle.”
- Jotta oppilas osaa hyödyntää ja soveltaa oppimaansa uusissa tilanteissa, opetus järjestetään siten, että **oppilas voi kokea opittavat asiat itselleen merkityksellisiksi**.

(Luonnos perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiksi 2014, 14.11.2012)

OPPIMISYMPÄRISTÖISTÄ (2)

- Oppimisympäristöjen tulee tukea yksilön ja yhteisön kasvua, oppimista ja vuorovaikutusta.
- Oppimisympäristöt tukevat hyvinvointia, osallisuutta, omatoimisuutta ja itseohjautuvuutta sekä iloa, uteliaisuutta, luovuutta, turvallisuutta, tervettä kasvua, yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa jne.
- Oppimisympäristöissä on mahdollista oppia mm. työtapoja, vuoropuhelua, yhteisöllistä tiedon rakentamista ja osaamisen jakamista, muita taitoja.

(Luonnos perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiksi 2014, 14.11.2012)

OPPIMISYMPÄRISTÖISTÄ (3)

Mitä ovat?

- Tila, paikka, luonto
- Fyysinen, tekninen, sosiaalinen, pedagoginen /didaktinen
- Avoin tai suljettu
- Oppimisympäristö voi olla myös toimintakäytäntö. *(opettajan ajattelu, käyttöteoriat, yhteisö).*
- Virtuaalinen oppimisympäristö nk. moderni oppimisympäristö: esim. Wilma, Fronter, Sanoma Pro Oppimisympäristö, Moodle, sosiaalinen media, s-posti, videoneuvottelu, www, puhelin, multimedia jne.

(Iris Pruuki)

OPPIMISYMPÄRISTÖISTÄ (4)

- Toiminnan lähtökohtana on oppilaskeskeisyys ts. **toiminta lähtee oppijoiden tarpeesta oppia.**
- **Oppiminen on pääasia. Opetus on oppimista tukeva prosessi.**
- Oppimisympäristö käsitteenä sisältää fyysisen, teknisen, pedagogisen/didaktisen ja sosiaalisen ulottuvuuden.
- <http://vimeo.com/60818003>

OPPIMISYMPÄRISTÖISTÄ (5)

- Millaisia 2000-luvun oppilaat ja opiskelijat ovat? Ja millaisia he ovat koulussa?
- Oppimisen kaikkiallisuus
- Käsitksemme oppimisympäristöistä, oppimisesta ja oppimiskäsityksestä laajentuvat.
> vrt. esim. *Ubiko/Oulun yliopiston Oulun normaalikoulu, oppimispelit jne.*)
- Oppimisprosessit haastavat koulun tilaratkaisut.

(vrt. Marko Kuuskorpi)

OPPIMISYMPÄRISTÖISTÄ (6)

- Kaikissa oppimisympäristöissä oppilas ja opiskelija tarvitsee opettajan tukea ja ohjausta!
- Tieto- ja viestintäteknologian esim. sähköisten oppimisympäristöjen avulla voidaan lisätä oppilaiden motivaatiota oppimiseen, tukea oppimista, lisätä ja vahvistaa oppilaiden vuorovaikutusta ja yhteisöllisiä työskentelyn taitoja.
- Henkilökohtaisia oppimispolkuja tukevia välineitä ja sovelluksia otetaan käyttöön > eriyttäminen

YHTEISTYÖN LISÄÄMINEN

- Oppilaat saavat kokemuksia yhteistyöstä **toisten oppilaiden ja aikuisten kanssa koulussa, sen lähiympäristössä sekä erilaisissa verkostoissa**. He osallistuvat koulutyön suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin.
- **Opetushenkilöstö toimii yhteistyössä opetuksen suunnittelussa ja toteuttamisessa sekä koulun kasvatustyössä**. Opetus järjestetään tarkoituksenmukaisesti ja joustavasti yhdessä toimien ja työtä jakaen. Erityisesti yhteistyötä kehitetään opetusta eheyttävien kokonaisuuksien toteutumiseksi.

(Luonnos perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiksi (12.11.2014) s. 26)

TYÖSKENTELY TIEDON KANSSA

- Oppilaat kasvavat maailmaan, jossa nykyistä suuremmassa määrin työskennellään tiedon kanssa ja työ perustuu sekä yhdessä tekemiseen ja verkostoissa toimimiseen että teknologian hallintaan.
- Tällöin tarvitaan itseohjautuvuutta ja yhteisvastuuta sekä entistä enemmän vuorovaikutuksen ja oppimisen taitoa, ajattelua, ongelmanratkaisua, soveltamista ja luovuutta.

(Luonnos perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiksi 2014, 14.11.2012)

TIETO JA TIEDONKÄSITYS (1)

- Tiedonkäsitely - oppimiskäsitely - ihmiskäsitely
- Tieto on moniulotteista ja suurelta osin jatkuvasti muuttuvaa. Se syntyy entistä enemmän verkostoissa ja sosiaalisessa vuorovaikutuksessa.
- Tiedon ymmärtäminen ja soveltaminen tiedon muistamista oleellisempaa.
 - > Tiedon etsiminen/hankkiminen
 - > Tietoon suhtautuminen – kriittinen ajattelu ja arviointi
 - > Tiedon hyödyntäminen/muokkaaminen, soveltaminen
 - > Tiedon jakaminen
 - > Tiedon vastaanottaminen vs. tiedon prosessointi
 - > Uuden tiedon luominen (vrt. Miika Salavuo, 25.9.2013)

TIETO JA TIEDONKÄSITYS (2)

- Optimaalinen tilanne oppimiselle: käytännön ongelman ratkaiseminen
- Pitääkö oppilaan ja opiskelijan ensin oppia ja osata vai voisiko tekemisen aloittaa ensin ja oppia tehdessä?
- Voiko vähäisin tiedoin ryhtyä tekemään ja opiskelemaan?
 - > Tekeminen ja toiminta > tietoa > tietoa > oppimisen ja toiminnan ohjausta > tietoa jne.
- Tietotekniikan avulla oppiminen on erilainen prosessi kuin perinteinen oppimisprosessi.
- Tietoa luovan toiminnan mallintaminen eli kehittävä arviointi ja palaute (Kai Hakkarainen, 8.10.2013)

LAAJA-ALAINEN OSAAMINEN

Luonnos perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiksi
luku 3

*”Ihmisenä olemisen, opiskelussa ja työssä onnistuminen
sekä kansalaisena toimiminen edellyttävät laaja-alaista
osaamista.”*

LAAJA-ALAINEN OSAAMINEN ^eNORSSI

(luku 3)

Tulevaisuuden edellyttämä laaja-alainen osaaminen:

- Ajattelu ja oppiminen
- Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- Itsestä huolehtiminen, arjenhallinta ja turvallisuus
- Monilukutaito
- Tieto- ja viestintätekniiikan osaaminen
- Työskentely, opiskelu ja työelämässä tarvittava osaaminen

LAAJA-ALAINEN OSAAMINEN

- Syntyy entistä enemmän verkostoissa ja sosiaalisessa vuorovaikutuksessa.
- ...kehittyy eri oppiaineita opiskeltaessa, kouluelämän kaikissa tilanteissa ja muussa toiminnassa.
- ...auttaa oppilasta löytämään omat voimavaransa ja vahvistamaan haluaan elinikäiseen oppimiseen ja kehittymiseen.
- ...edistää oppilaan kehitystä ihmisenä ja yhteiskunnan jäsenenä; tukee hänen valmiuttaan suuntautua tulevaisuuteen ja edistää kestäväää kehitystä.

(Luonnos perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiksi 2014, 14.11.2012)

MITÄ LAAJA-ALAINEN OSAAMINEN EDELLYTTÄÄ MEILTÄ?

1. Laaja-alaisen osaamisen kehittäminen **vaatii jokaisen oppiaineen opetuksen ja koulun muun toiminnan tietoista suuntaamista yhteisiin tavoitteisiin.**
2. *Tiedostettava*, että **tieto** on moniulotteista ja suurelta osin jatkuvasti **muuttuvaa.**
3. **Koulun arvoperusta** ja sen varaan rakentuva **toimintakulttuuri vaikuttavat merkittävästi osaamiseen.**
4. Osaamisen kehittämisessä tarvitaan **oppiaineiden välistä yhteistyötä** ja tiedonrajojen ylittämistä.
5. Laaja-alaisen osaamisen kehittymiseen vaikuttaa omaksuttavia tietosisältöjä enemmän se, **miten koulussa työskennellään, miten oppijan ja ympäristön vuorovaikutus järjestetään ja miten oppimista ja koulunkäyntiä tuetaan.**

(Luonnos perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiksi 2014, 14.11.2012)

ESIOPETUKSEN OPPIMISKOKONAISUUDET

- Ilmaisun monet muodot
- Kielen rikas maailma
- Minä ja meidän yhteisömme
- Mielenkiintoinen ympäristöni
- Kasvan ja kehityn

OSAAMISEN KEHITTÄMISESTÄ JA KEHITTÄMISESTÄ

- Osaamisen **kehittymiseen** vaikuttaa omaksuttavia tietosisältöjä enemmän se, miten koulussa työskennellään, miten oppijan ja ympäristön vuorovaikutus järjestetään ja miten oppimista ja koulunkäyntiä tuetaan.
- Osaamisen **kehittämisessä** tarvitaan oppiaineiden välistä yhteistyötä ja tiedonalarajojen ylittämistä.
- Laaja-alainen osaamisen **kehittäminen** vaatii jokaisen oppiaineen opetuksen ja koulun muun toiminnan tietoista suuntaamista yhteisiin tavoitteisiin.
- **Opetushenkilöstö toimii yhteistyössä opetuksen suunnittelussa ja toteuttamisessa sekä koulun kasvatustyössä.** Opetus järjestetään tarkoituksenmukaisesti ja joustavasti yhdessä toimien ja työtä jakaen. **Eryteisesti yhteistyötä kehitetään opetusta eheyttävien kokonaisuuksien toteutumiseksi.**

(Luonnos perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiksi 2014, 14.11.2012)

TYÖTAVAT

Luonnos perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiksi
luku 5

*”Erilaisten työtapojen ja oppimisprosessien avulla
motivoidaan ja innostetaan oppilaita oppimisessa.”*

TYÖTAVOISTA

- Työtapojen valintaa ohjaavat opetukselle ja oppimiselle asetetut tavoitteet sekä oppilaiden tarpeet, edellytykset ja kiinnostuksen kohteet.
- Opetuksessa käytetään oppilaiden edellytykset huomioon ottavia, eri ikäkausiin sekä erilaisiin oppimistehtäviin ja – tilanteisiin soveltuvia monipuolisia työtapoja.
- Oppimaan oppimisen taitojen kehittymisen kannalta on tärkeää, että oppilas suunnittelee ja arvioi opiskeluaan ja on mukana valitsemassa työtapoja.
- Työtapojen valinta ohjaa käyttämään monipuolisia menetelmiä myös arvioinnissa, mikä antaa oppilaalle mahdollisuuden osoittaa osaamistaan erilaisin tavoin.
- Työtavoilla edistetään vuorovaikutusta oppilaiden, opettajien, koulun muun henkilöstön, koulun ulkopuolella olevien asiantuntijoiden ja muiden toimijoiden kanssa.

(Luonnos perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiksi 2014, 14.11.2012)

MONIPUOLISET TYÖTAVAT

- Monipuolisilla työtavoilla tarkoitetaan monipuolisia opetusmenetelmiä.
- **Nyt: Miten opitaan?** > Ennen: **Miten opetetaan?**
- Suurryhmäopetus ja pienryhmäopetus, pienryhmätyöskentely, pari- ja yksilötyö jne.
- ”Koulussa tunnustetaan oppimisen moninaisuus ja käytetään suunnitelmallisesti toiminnallisuutta, taiteen eri ilmaisukeinoja, erilaisia oppimisympäristöjä ja yhteistyötä lähiyhteisöjen kanssa.”
- ”Leikki on lapsen työtä!”

OPPILAIDEN OSALLISUUDEN LISÄÄMINEN

Luonnos perusopetuksen
opetussuunnitelman perusteiksi

Luvut 1– 5

MITEN?

- Koulu kannustaa osallistumiseen ja kehittää osallisuutta ja osallistumista edistäviä **rakenteita ja toimintatapoja**.
- Osallistumisen ja vaikuttamisen kokemusten kautta jokainen oppilas kehittää taitojaan toimia demokraattisessa yhteiskunnassa ja kasvaa vähitellen **ottamaan vastuuta oman ja yhteisen tulevaisuuden kestävästä rakentamisesta**.
- **Hyvinvoinnin näkökulma** ulottuu kaikkeen toimintaan koulun arjessa ja ohjaa jokaisen työskentelyä. Tavoitteena on koko kouluyhteisön ja jokaisen yksittäisen oppilaan kokonaisvaltainen hyvinvointi.
- Koulun **vuorovaikutussuhteissa** korostuvat yhteisöllisyys, avoimuus, luottamus ja kuunteleminen sekä hyvät tavat.
- **Kulttuurisessa monimuotoisessa koulussa** erilaiset ajattelutavat tulevat nähdyiksi ja kuulluiksi, niitä pohditaan ja niistä neuvotellaan. Niiden pohjalta luodaan myös uusia ajattelu- ja toimintatapoja.

(Luonnos perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiksi 2014, 14.11.2012)

MIKÄ OPPIMISESSA JA OPISKELUSSA ON MUUTTUMASSA?

1. Mikä pitää muuttua?
2. Mikä muuttuu joka tapauksessa?
3. Mikä ei saa muuttua?

OPETUSSUUNNITELMATYÖN PERUSTELUT?

MIKSI? - Maailman muutos

MITÄ? - Tarvittavan osaamisen muutos

MITEN? -
muutos Toimintakulttuurin ja pedagogiikan

UUSI TUNTIJAKO

Valtioneuvoston asetus 28.6.2012

Perusopetuslaissa määritellyt oppiaineet ovat samat kuin aiemmin

Perusopetusasetuksessa määritellyt vähimmäis-tuntimäärät eri vuosiluokilla muuttuivat
Perusopetusasetus 3§

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Yht.
Vanha	19	19	23	23	24	24	30	30	30	222
Uusi	19	19	22	24	25	25	29	29	30	222 *

* Mahdollinen lisäys (+3) päätetään 2013.

Tuntijakoratkaisu

Valtioneuvoston asetus 422/2012

- Nivelvaiheet 2. ja 3. vuosiluokan sekä 6. ja 7. vuosiluokan välissä kaikissa aineissa
- Kieltenopetuksessa siirtymää alemmille vuosiluokille; B1-kielen opetus varhennetaan alkamaan 6. luokalla
- Ympäristöoppia 6. vuosiluokan loppuun asti
- Uskontoa 1 vvt vähemmän
- Historiaa ja yhteiskuntaoppia 2 vvt enemmän (4.-6. vuosiluokilla), yhteiskuntaopin tuntimäärä säädellään aiempaa selkeämmin
- Taide- ja taitoaineiden ns. välystunteja sekä oppilaalle valinnaisten aineiden tunteja kiinnitetty kaikille yhteiseen opetukseen 4 vvt (musiikki 1, kuvataide 1, liikunta 2); kotitalous luetaan taide- ja taitoaineisiin; ns. välystunteja 1 vvt vähemmän kuin aikaisemmin
- Valinnaisten aineiden tuntimäärä 9 vvt (- 4 vvt); näihin aineisiin kohdennettavasta 3 vvt:n lisäyksestä päätetään keväällä 2013
- Valtio tukee valinnaisten kielten ylimääräistä opetusta; pohditaan A2-kielen tarjoamisen säätämistä opetuksen järjestäjille pakolliseksi

Tuntijako oppiaineittain tarkasteltuna

Aine	Vanha	Uusi	Muutokset
Äidinkieli ja kirjallisuus	14+14+14=42	14+18+10=42	Nivelkohta vaihtuu.
A1-kieli	8+8=16	9+7=16	Yhden tunnin siirto 3-6 vlk.:lle
B1-kieli	6	2+4=6	Aloitus jo 6 vlk.
Matematiikka	6+12+14=32	6+15+11=32	Nivelkohta vaihtuu.
Ympäristöoppi	9	4+10=14	1-6 vlk. kokonaisuutena Nimi muuttuu.
Biologia ja maantieto	3+7	7	Erillisinä oppiaineina vasta 7-9 vlk. *
Fysiikka ja kemia	2+7	7	Erillisinä oppiaineina vasta 7-9 vlk. *
Terveystieto	3	3	*
<i>Ympäristö ja luonnontieto- aineet yht.</i>	<i>9+5+17=31</i>	<i>4+10+17=31</i>	<i>* Biologiaa ja maantietoa, fysiikkaa ja kemiaa ja terveystietoa opetetaan osana ympäristöopin opetusta integroidusti vlk. 1-6.</i>

Aine	Vanha	Uusi	Muutokset
Uskonto / Elämäkatsomustieto	6+5=11	2+5+3=10	Nivelkohta vaihtuu. Yksi tunti vähemmän
Historia ja yhteiskuntaoppi	3+7=10	5+7=12	Kaksi tuntia enemmän (4-6 vlk.) YH vähintään 2+3=5
Musiikki	4+3=7	2+4+2=8	Nivelkohta vaihtuu. Yksi yhteinen tunti enemmän
Kuvataide	4+4=8	2+5+2=9	Nivelkohta vaihtuu. Yksi yhteinen tunti enemmän
Käsityö	4+7=11	4+5+2=11	Nivelkohta vaihtuu.
Liikunta	8+10=18	4+9+7=20	Nivelkohta vaihtuu. Kaksi tuntia enemmän
Kotitalous	3	3	Luetaan osaksi taide- ja taitoaineita.
Taide- ja taitoaineiden valinnaiset	6+6=12	6+5=11	Nivelkohta vaihtuu. Yksi tunti vähemmän
<i>Taide- ja taitoaineet yht.</i>	<i>56 (+3 kotitalous)</i>	<i>62</i>	

Aine	Vanha	Uusi	Muutokset
Oppilaanohjaus	2	2	
Valinnaiset aineet	13	9	Mahdollinen lisäys (+3) päätetään 2013.
Vähimmäistuntimäärä yhteensä	222	222	Mahdollinen lisäys päätetään 2013.
Vapaaehtoinen A2-kieli	12	12	Valinnaisena aineena tai B1-sijasta yhteisenä aineena tai vähimmäis-tuntimäärän ylittävänä opetuksena. * **
Vapaaehtoinen B2-kieli	4	4	Valinnaisena aineena tai vähimmäis-tuntimäärän ylittävänä opetuksena .*

* Rahoituksesta säädetään myöhemmin.

** OKM valmistelee hallituksen esityksen vuoden 2014 loppuun mennessä, jossa esitetään vapaaehtoisen A2-kielen tarjoamisen säätämistä opetuksen järjestäjille pakolliseksi

ESIOPETUKSESTA PERUSOPETUKSEEN

www.oph.fi/ops2016

Valtioneuvoston asetus 422/2012 (28.6.2012) linjaa kehittämisen suuntaviivat

5§

Esiopetuksen erityisenä tehtävänä on edistää yhteistyössä kotien ja huoltajien kanssa lapsen kehitys- ja oppimisedellytyksiä sekä vahvistaa lapsen sosiaalisia taitoja ja tervettä itsetuntoa leikin ja myönteisten oppimiskokemusten avulla.

MIHIN OPPILAALLA ON OIKEUS?

Perusopetuslaki 30§ 1 mom.

- Opetukseen osallistuvalla on työpäivinä oikeus saada opetussuunnitelman mukaista opetusta, oppilaanohjausta sekä riittävää oppimisen ja koulunkäynnin tukea heti tuen tarpeen ilmetessä.

MITEN OPETUS TULEE JÄRJESTÄÄ?

Perusopetuslaki 3§ 2 ja 3 mom.

- Opetus järjestetään oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti ja siten, että se edistää oppilaiden tervettä kasvua ja kehitystä.
- Opetuksessa tulee olla yhteistyössä kotien kanssa.

MIKÄ ON KOULUN PERUSTEHTÄVÄ?

Perusopetuslaki 2§ 1 mom.

- Tässä laissa tarkoitetun opetuksen tavoitteena on tukea oppilaiden kasvua ihmisyyteen ja eettisesti vastuukykyiseen yhteiskunnan jäsenyyteen sekä antaa heille elämässä tarpeellisia tietoja ja taitoja.
- Lisäksi esiopetuksen tavoitteena on osana varhaiskasvatusta parantaa lasten oppimisedellytyksiä.

**OPETUSHALLITUKSEN
TIEKARTAN KYSYMYKSET
OHJAAVAT
PAIKALLISTA
OPETUSSUUNNITELMAPROSESSIA**

www.oph.fi/ops2016 > Paikallinen tuki

KEVÄÄN 2014 KYSYMYKSET PAIKALLISEEN TYÖHÖN

- Miten perusopetus ja nykyinen opetussuunnitelmamme nyt toimivat?
- Millaiset ovat mahdollisuudet lisäopetukseen? Entä mahdollisuudet perusopetukseen valmistavaan opetukseen?
- Mitkä ovat vahvuutemme ja kehittämistarpeemme?
- Mikä opiskelussa on olennaista hyvän oppimisen ja ihmisenä kasvun kannalta? Miten sen pitäisi näkyä opetussuunnitelmissa?
- Tarvitsemmeko uutta osaamista tai koulutusta paikalliseen opetussuunnitelmatyöhön?
- Miten prosessi olisi hyvä toteuttaa?

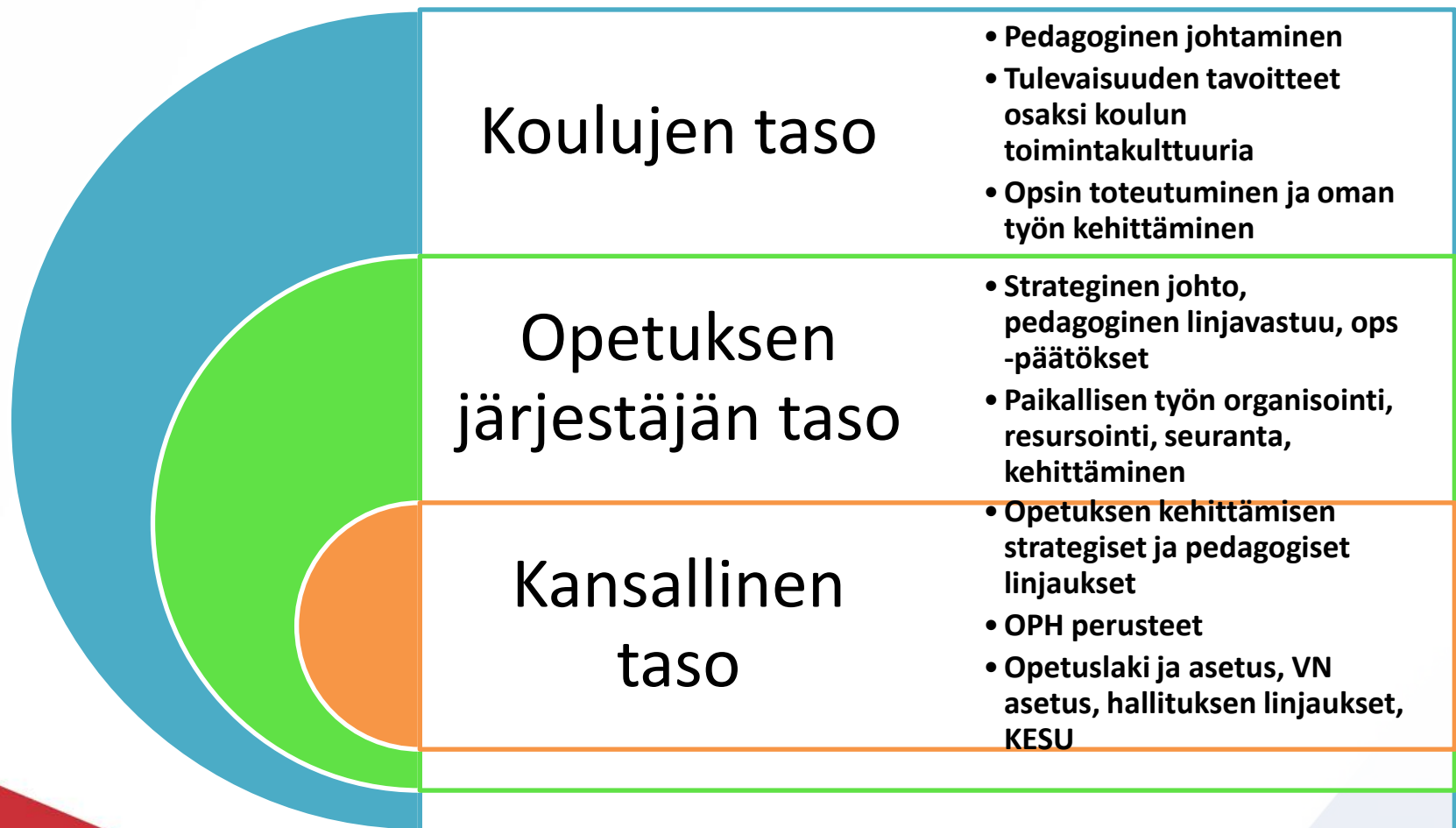
Lähde: www.oph.fi/ops2016

PERUSOPETUKSEN JA LISÄOPETUKSEN PERUSTELUONNOSTEN KOMMENTOINTI KEVÄT 2014

- Perusopetuksen ja lisäopetuksen perusteluonnosten kommentointi keväällä 2014 huhti-toukokuun vaihteessa osoitteessa www.oph.fi/ops2016
- Miten hoidamme tämän asian kunnan ja koulun tasolla (opetuksen järjestäjät)?

PROSESSIN ETENEMINEN

Opetussuunnitelmaprosessin vastuut

Yleissivistävä koulutus uudistuu: Opetussuunnitelmatyö 2012 - 2017

2012 2013 2014 2015 2016 2017

Esi-, perus- ja lisä-
opetuksen opsin perusteet

Paikallinen ops

Lukion opsin
perusteet

Paikallinen
ops

**Lukioon
valmistava**

Paikallinen
ops

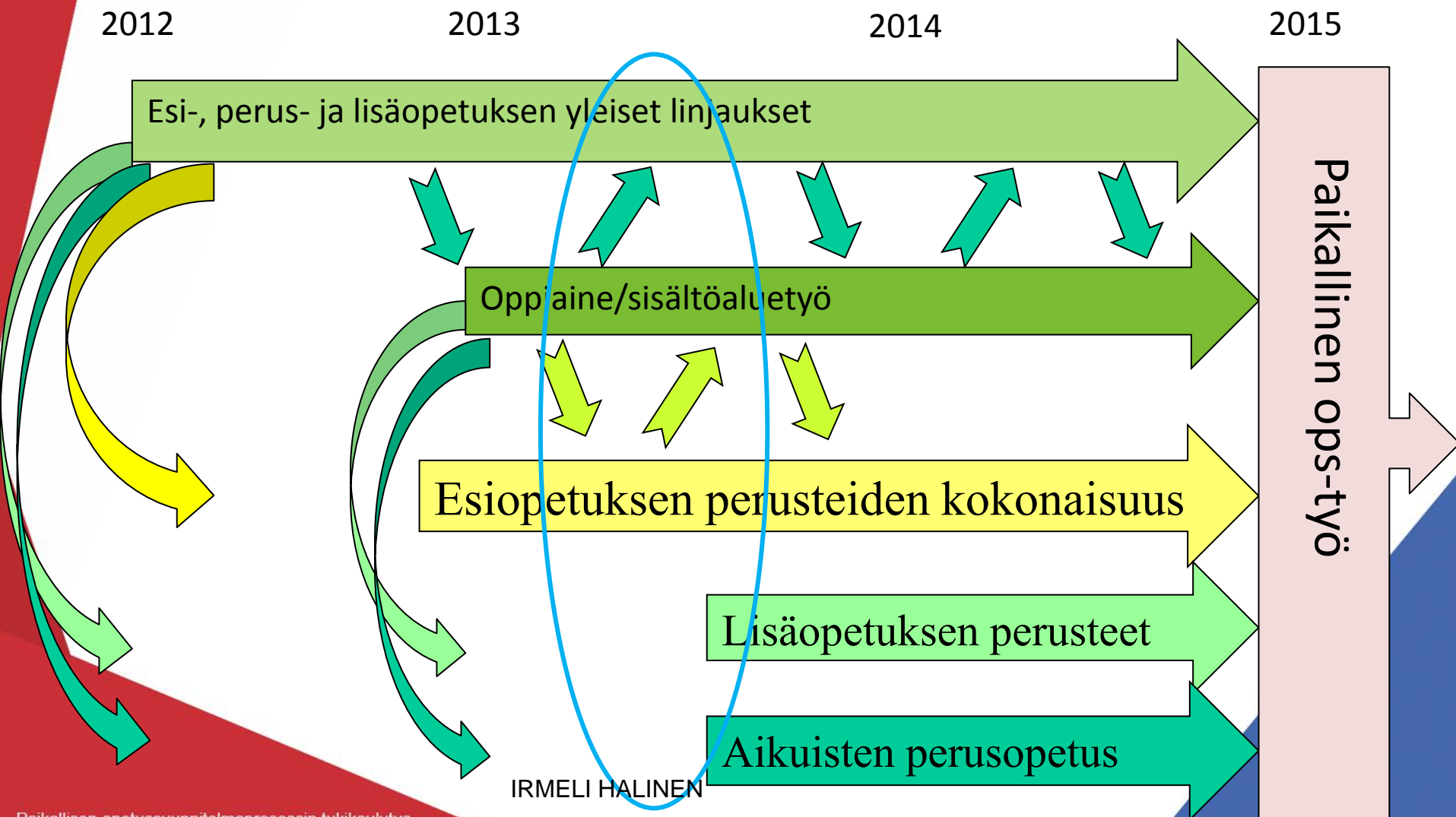
Aikuisten perusopetuksen
perusteet ja aikuisten
lukiokoulutuksen perusteet

Paikalliset
opsit

Taiteen
perusopetuksen
perusteet

Paikalli-
nen ops

Esi-, perus- ja lisäopetuksen perusteprosessit

Perusteiden ja paikallisten opetussuunnitelmien valmistuminen

(valtioneuvoston asetuksen mukaan)

- Esiopetuksen, perusopetuksen ja lisäopetuksen opetussuunnitelman perusteiden tulee olla valmiina vuoden 2014 loppuun mennessä
- Paikallisten opetussuunnitelmien tulee olla hyväksytyinä ennen 1.8.2016 siten, että syyslukukauden 2016 alusta voidaan siirtyä uusien opetussuunnitelmien mukaiseen opetukseen

PAIKALLISEN OPS:N LAATIMISESTA (1)

- Opetuksen järjestäjällä on vastuu paikallisen opetussuunnitelman laadinnasta ja kehittämisestä.
- Opetussuunnitelma on **strateginen ja pedagoginen** työkalu, joka linjaa opetuksen järjestäjän toiminnan ja koulutyön ja liittää ne kunnan muuhun toimintaan lasten ja perheiden edistämiseksi.
- Yhdessä tehty opetussuunnitelmatyö lisää kaikkien osapuolten ymmärrystä opetuksen ja koulutyön haasteista sekä sitoutumista yhteisiin tavoitteisiin ja oppilaiden oppimisen ja hyvinvoinnin tukemiseen.

(Luonnos perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiksi 2014, 14.11.2012)

PAIKALLISEN OPS:N LAATIMISESTA (2)

- Opetussuunnitelman laadinnassa otetaan huomioon **muut paikalliset suunnitelmat** kuten
 - varhaiskasvatuksen suunnitelma
 - esiopetuksen suunnitelma
 - perusopetuksen valmistavan opetuksen suunnitelma
 - aamu- ja iltapäivätoiminnan suunnitelma
 - muut opetuksen järjestäjän tekemät koulutusta, lapsia, nuoria ja perheitä koskevat suunnitelmat ja päätökset.

(Luonnos perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiksi 2014, 14.11.2012)

PAIKALLISEN OPS:N LAATIMISESTA (3)

Tavoitteena on

- **edistää** perusopetuksen laatua ja yhtenäisyyttä,
- **vahvistaa** koulutuksellista jatkumoa
- **luoda** hyvä perusta toisen asteen koulutukseen siirtymiselle.

(Luonnos perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiksi 2014, 14.11.2012)

PAIKALLISEN OPS:N LAATIMISESTA (4)

- Opetussuunnitelma laaditaan siten, että se mahdollisimman hyvin määrittelee, ohjaa ja kuvaa opetuksen järjestämistä sekä koulutyötä asianomaisen opetuksen järjestäjän kouluissa.
- Lukuvuosisuunnitelmalla täsmennetään, minkälaisin toimin opetussuunnitelmaa kyseisen lukuvuoden aikana toteutetaan.

*(Luonnos perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiksi 2014,
14.11.2012)*

PAIKALLISEN OPS:N LAATIMISESTA (5)

- Alueellinen yhteistyö ops:n laadinnassa
- Ops:n laatiminen yhteistyössä oppilaiden ja huoltajien sekä muiden toimijoiden kanssa (*oppilashuolto ja kodin ja koulun yhteistyötä koskevilta osin yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon toimeenpanoon kuuluvien tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa*).
- Opetussuunnitelman arviointi ja kehittäminen
- Tuntijako eli oppituntien jakaminen vuosiluokittain eri oppiaineiden ja oppilaalle valinnaisten aineiden kesken
- Taito- ja taideaineiden valinnaisten tuntien käyttö
- Tarjottavat valinnaisaineet
- Opetuksen mahdolliset painotukset
- Kieliohjelma ja siihen liittyvät menettelytavat
- Opetuksen eheyttäminen

(Luonnos perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiksi 2014, 14.11.2012)

PAIKALLINEN TYÖ JATKUU (1)

- **Oman kunnan ja koulun opetussuunnitelmatyöskentely ja nykytilanteen arviointi jatkuu**
- Alueellisen/kuntakohtaisen/koulukohtaisen ops-työn organisointi; työn rakenne, työnjako ja vastuut, kasvun ja oppimisen jatkumosta huolehtiminen, oppilaiden ja huoltajien osallisuus, yhteistyö eri tahojen kanssa, resurssit, tekniset ratkaisut jne.
- Mahdollisen paikallisen täydennyskoulutuksen käynnistäminen
- Työyhteisön tiedottaminen ja perehdyttäminen jatkuu (ops:n tietoperusta)

> **Mikä muuttuu?**

PAIKALLINEN TYÖ JATKUU (2)

- Koulun nykyisen opetussuunnitelman ja arjen koulutyön arviointia ja analysointia
 - > Mitä muutetaan tulevassa ops:ssa?
 - > Paikallisuus, ”oma ääni”
- Opetussuunnitelman perusteiden luonnostekstien kommentointi huhti-toukokuussa 2014
- Päätöksiä, mitkä asiat täytyy tehdä/muuttaa ensimmäiseksi? Priorisointia, asiat tärkeysjärjestykseen!
- Sovitaan, ketkä tekevät ja toteuttavat valitut asiat.
- Tarkistetaan aikataulu ja työnjako.
- Työskentely alkaa.
- Väliarviointi jne.

UUDISTUKSESSA RATKAISTAVIA KYSYMYKSIÄ

- Mitä on tulevaisuuden sivistys? Millaista osaamista tarvitaan? Miten työskennellen voitaisiin parhaiten edistää oppimista ja osaamisen kehittymistä? **SUUNTA**
- Miten muutos toteutuu kuntien ja koulujen toimintakulttuurissa sekä jokaisella oppitunnilla? Oman näkemyksen ja tahtotilan merkitys. **TOIMINTA**
- Millaisia taitoja opettajat ja koulun muu henkilöstö tarvitsee? **OSAAMINEN**
- Mikä on opetussuunnitelman perusteiden ja paikallisen opetussuunnitelman merkitys opettajan ja kouluyhteisön työn ohjaajana ja tukijana? **NORMIT**

KEHITTÄMISTOIMINNASSA JA KOULUN MUUTOKSEN OSALTA:

- Älkää luvatko liikaa, vaikka se näyttäisi edulliselta toiminnan alkuvaiheessa, koulun toiminnan kehittäminen ja muuttaminen on paljon vaikeampaa kuin siitä puhuminen
- Älkää yrittäkö muuttaa kaikkea kerralla ja pohjatkaa siihen, mikä on kunnossa ennestään
- Priorisoikaa muutostehtävät selkeästi, kaikkea ei voi uudistaa yhtä aikaa
- Määritelkää yksityiskohtaisia ja realistisia välitavoitteita
- Antakaa muutokselle riittävästi aikaa ja tukea
- **Arvostakaa opettajia muutoksen avainhenkilöinä**

(Jari Salminen)

OPPILAAN OIKEUS

- Oppilaalla on perusopetuslain turvaama oikeus saada opetussuunnitelman mukaista opetusta, oppilaanohjausta sekä oppimisen ja koulunkäynnin tukea.
- Tämän oikeuden turvaamiseksi jokainen oppilaiden kanssa työskentelevä noudattaa opetuksen järjestäjän vahvistamaa opetussuunnitelmaa ja muita työtä ohjaavia normeja.

*(Luonnos perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiksi 2014,
14.11.2012)*

OPETTAJA-LEHTI KIRJOITTA

TIETOTEKNIKKATAIDOT KAIKILLE

- Tieto- ja viestintätekniset taidot pitää sisällyttää kaikkiin opetussuunnitelmiin ja osaksi opettajankoulutusta.
- Jokaisen opettajan tulee hallita tieto- ja viestintätekniikan opetuskäyttö.
- OAJ tukee opetusministerin esitystä digitaalisten opetusmateriaalien saamisesta opetuskäyttöön.

(Olli Luukkainen)

SÄHKÖINEN YLIOPPILASTUTKINTO

- Ensimmäiset kokeet ylioppilastutkinnosta suoritetaan sähköisesti 2016.
- Koko tutkinnon on määrä olla sähköistetty vuoteen 2019 mennessä.

(Antti Vanas)

MITEN ERINOMAISESTA KOULUSTA TEHDÄÄN HUIPPUHYVÄ?

- Michael Fullan, Ontarion ihme: Ontarion ohjelma perustuu koulujen omien voimavarojen vahvistamiseen, niin että heikommatkin nousevat jaloilleen.
- ”Samalla kun oppilaiden oppimistulokset ja motivaatio ovat nousseet, myös koulujen väliset erot ovat kaventuneet.”
 - > 20 hengen työpajat säännöllisesti > kolmen vuoden aikana > opettajat ja rehtorit jakavat ideoitaan ja oppivat toisiltaan > avainsanat ovat yhteistyö, tiimityö ja jakaminen > johtajuuden muutos

(Riitta Korkeakivi)

YHTEISET PERIAATTEET

Ontarion koulut ovat sitoutuneet yhteisiin periaatteisiin (Fullan):

1. Oppilaslähtöisyys
2. Avoimuus
3. Läpinäkyvyys
4. Luovat opetusmetodit
5. Oppilaiden rohkaiseminen ja kannustaminen, niin että myös epäonnistuminen sallitaan.

(Riitta Korkeakivi)

YHDESSÄ PAREMPAA PEDAGOGIIKKA: DIALOGIA MONOLOGIN SIJAAN

- Opettajan tehtävänä onkin kaikkietävän auktoriteetin sijaan olla valmentaja ja mahdollistaja, joka antaa oppilaille tilaa.
> dialogia monologin sijaan
- Uusi teknologia rakentaa lujaa perustaa uudelle dialogiselle opettamiselle.

(Pekka Wahlstedt)

OPETUSRYHMÄKOOLLE KATTO

- Keskimäärin opetusryhmässä on 18,84 oppilasta nyt, kun vielä kolme vuotta sitten heitä oli 19,21.
- Kehitys on kulkenut oikeaan suuntaan mutta ei riittävästi. Opetusryhmille on saatava laissa katto. Sen kustannukset olisivat varsin pienet, mutta vaikutukset oppilaiden oppimiseen ja kouluhyvinvointiin huomattavat. Luokilla 1–2 se pitää olla 18 ja muilla luokilla 20 oppilasta.

(Hannu Laaksola)

MISTÄ OPPIMISESSA ON KYSYMYS?

”Kun minua pyydetään puhumaan Pisa-menestyksestä, sanon aina, että en suostu puhumaan pelkästään siitä. Oppimisessa on myös affektiivinen, moraalinen ja psykomotorinen puoli - ja kai me Suomessa haluamme kasvattaa kokonaisia ihmisiä?”

(Professori Kirsi Tirri)

LUPA PUUTTUA

- Uusi työrauhalaki antaa opettajalle lisää välineitä työrauhan rakentamiseen.
- Laki houkuttelee oppilaat mukaan kehittämään oppilaitoksen turvallisuutta. Peruskoulussa, lukiossa ja ammatillisessa oppilaitoksessa on oltava oppilaskunta.
- Oppilaskunnalle ja kaikille oppijoille tulee järjestää mahdollisuus osallistua opetussuunnitelman ja järjestyssäännön valmisteluun.

(Tiina Tikkanen)

YKSILÖNÄ YHTEISÖSSÄ

- Sosiaalisuus on eri asia kuin sosiaaliset taidot, **Keltikangas-Järvinen** tähdentää. Sosiaalisuus on temperanmenttipiirre. Sosiaalinen ihminen viihtyy seurassa. **Sosiaaliset ja vuorovaikutustaidot taas ovat opittuja taitoja.**
- Sosiaaliset taidot tarkoittavat sitä, että löytää oikean tavan toimia sosiaalissa tilanteissa, osaa neuvotella, ymmärtää ja kuuntelee muita, ottaa toisen huomioon ja antaa periksi. **Lapsen taidot kehittyvät vain aikuisen ohjauksessa, harjoittelemalla.**
- Koulu on loistava paikka harjoitella vuorovaikutustaitoja. Koulussa on tultava toimeen kaikenlaisten, kivojen, ikävien ja monenikäisten ihmisten kanssa ja siellä oppii sietämään erilaisuutta. **Niitä taitoja tarvitaan työelämässä.**

(Maija-Liisa Ahonen)

BLOGIT OHJAAMASSA PROSESSIA

www.oph.fi/ops2016

Säveltäminen ja muu luova tuottaminen kantavaksi osaksi musiikin opetussuunnitelmaa

- Musiikillinen keksintä sisältyy jo tällä hetkellä opetussuunnitelman perusteisiin. Musiikin oppimistulosten arvioinnin yhteydessä opettajille tehdyn kyselyn mukaan kuitenkin vain kahdeksan prosenttia opettajista säveltää tai improvisoii oppilaidensa kanssa usein tai lähes joka tunti.

(Opetusneuvos Eija Kauppinen & dosentti Sara Sintonen)

Kulttuurista osaamista ja monilukutaitoa uskonnon opetuksessa

- Uudistuvissa opetussuunnitelman perusteissa yksi keskeinen tavoite on laaja-alaisen osaamisen edistäminen. Kulttuurinen osaaminen ja sen osana katsomusosaaminen sekä monilukutaito kehittyvät myös uskontojen ja katsomusten opetuksessa. **Kulttuurista osaamista parhaimmillaan on taito kohdata erilaisia katsomuksia ja niiden taustalla olevia kulttuureja sekä käydä muiden kanssa dialogia omasta katsomuksestaan käsin ja muita kunnioittaen.** On myös tärkeätä osata lukea, tulkita, käsitellä ja viestiä uskontoihin ja katsomuksiin liittyviä kirjoituksia, symboleja, kuvia, musiikkia, metaforia ja muita ilmaisutapoja. Tällainen katsomuksellinen lukutaito on tärkeä osa monilukutaitoa.

(Opetusneuvos Pekka Iivonen)

Terveyden lukutaitoa tässä ja nyt

- Mikä meitä tässä ajassa uhkaa? Huolestuttavia piirteitä yhteiskunnassamme ovat muun muassa yksinäisyys, väkivallan monet muodot ja kommunikaation uuvuttava kiihkeys, joita yhdessä voidaan nimittää sosiaalseksi myrkyllisyydeksi. Ne vaikuttavat hyvinvointiin tai elinvuosiin merkittävästi enemmän kuin esim. ympäristön lisäaineet tai hetkelliset riskit. Taustalla ovat koko ympäristöön liittyvät uhat ja taloudelliset ahdingot, joiden vaikutuksien arviointi on usein vaikeaa.
- **Pitäisikö siis terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä suunnata enemmän elintapojen muuttamisesta arjen selviytymiseen, ympäristömyrkyistä sosiaaliseen myrkyllisyyden vähentämiseen, eliniän pidentämisestä huolenpidon kestävyteen ja tuottavuuden maksimoinnista inhimilliseen ymmärtämiseen.**

(Opetusneuvos Heidi Peltonen ja Harri Vertio)

Oppimisen jatkumo luo edellytykset uuteen kotitaloussivistykseen

- **Valtioneuvoston päättämä uusi tuntijako vuodelta 2012 tekee mahdolliseksi sisällyttää kotitalouden opetuksen osaksi vuosiluokkien 1-6 valinnaisuutta. Kotitalouden aineopetus voidaan siis aloittaa nykyistä aikaisemmin, jos opetuksen järjestäjä niin päättää.** Näin meneteltäessä voitaisiin luoda nykyistä pidempi oppimisen jatkumo. Päästäisiin jo varhain rakentamaan kotitalouden osaamista ja vahvistettaisiin itsestä huolehtimisen ja arjenhallinnan taitoja. Kotitalous sopii erinomaisesti myös perusopetuksen alemmille luokille, sillä oppiaineena se tarjoaa mahdollisuuksia toiminnalliseen ja käytännönläheiseen työskentelyyn. Se edistää monin tavoin oppilaiden tasa-arvoa. Uudistuvissa opetussuunnitelman perusteissa tuetaan kotitalouden opiskelun jatkumon rakentamista.

(Opetusneuvos Marjaana Manninen)

Lähteet (1):

- Opetushallitus, Luonnos perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiksi 2014, 14.11.2012
- Halinen, Irmeli. Harjoittelukoulut, eNorssin koulutustilaisuuksien ja seminaarien luennot 2010-2013.
- Holappa, Arja-Sisko. Etelä-Suomen aluehallintoviraston OPS Kick off! Heurekaassa 25.9.2013.
- Kansanen, Pertti & Uusikylä, Kari. Luovuutta, motivaatiota ja tunteita. Opetuksen tutkimuksen uusia suuntia. PS-kustannus. Otavan kirjapaino Oy, Keuruu 2005.
- Linturi, Hannu & Rubin, Anita. Toinen koulu, toinen maailma. Oppimisen tulevaisuus 2030. Tulevaisuuden tutkimuskeskus, tutu-julkaisuja 1/2011. Uniprint Suomen yliopistopaino Oy 2011.
- Parpala, Pertti. Osaamisen ja koulun johtaminen. – Teknologian ja uusien toimintamallien juurruttaminen koulun arkeen ja oppimisen johtaminen. Uusi oppiminen. Eduskunnan tulevaisuusvaliokunnan julkaisu 8/2013. Helsinki 2013.
- Pruuki, Iris. Oppimiskäsitykset osana opetus-opiskelu-oppimisprosessia - Tapaustutkimus oppimiskäsityksistä vuoden 2014 perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden yleisten linjausten luonnoksen oppimiskäsitysluvussa ja opetuksen järjestäjien palautteissa". Pro Gradu –tutkielma. Helsingin yliopiston käyttäytymistieteellinen tiedekunta 2014.

Lähteet (2):

- Salakari, Hannu. Toiminta ja oppiminen – koulutuksen kehittämisen tulevaisuuden suuntaviivoja ja menetelmiä. Eduskills Consulting, Hakapaino OY, Helsinki 2009.
- Salminen, Jari. Koulun pirulliset dilemmat. Kustannusosakeyhtiö Teos 2012. Kariston Kirjapaino Oy, Hämeenlinna.
- Uusi oppiminen. Eduskunnan tulevaisuusvaliokunnan julkaisu 8/2013. Helsinki 2013.
- Yhdessä parempaa pedagogiikkaa. Interaktiivisuus opetuksessa ja oppimisessä. Toim. Päivikki Jääskelä, Ulla Klemola, Marja-Kristiina Lerkkanen, Anna-Maija Poikkeus, Helena Rasku-Puttonen, Anneli Eteläpelto. Jyväskylän yliopistopaino. Jyväskylä 2013.
- Yhtenäisen peruskoulun menestystarina. Toim. Kauko Hämäläinen, Aslak Lindström ja Jorma Puhakka. Yliopistopaino. Helsinki 2006.
- Ayers, William & Alexander-Tanner, Ryan. Oppimisen ihanuudesta. Sarjakuva pulpetin molemmille puolille. LIKE. InPrint, Riika 2012.

Lähteet (3):

- Ahonen, Maija-Liisa. Yksilönä yhteisössä. Opettaja 10.1.2014, N:o 1–2, s. 24-28
- Korkeakivi, Riitta. Erinomaisesta huipuksi. Opettaja 11.10.2013 N:o 41 s. 13-15
- Laaksola, Hannu. Opetusryhmän koolle katto. Opettaja 22.11.2013 N:o 47 s. 3.
- Luukkainen, Olli. Opettaja 18.10.2013 N:o 42–43 s. 5
- Nissilä, Maija-Leena. Uudistuvatko aihekokonaisuudet? Opettaja 30.8.2013 N:o 35 s. 6.
- Rautiainen, Petri. Opetussuunnitelmat hautumaan, Opettaja 18.10.2013 N:o 42–43 s. 8-9
- Tikkanen, Tiina. Lupa puuttua. Opettaja 10.1.2014 N:o 1–2 s. 10-11)
- Vanas, Antti. Sähköinen ylioppilaskoe vuotaa aina, Opettaja 18.10.2013 N:o 42–43 s. 7
- Wahlstedt, Pekka. Dialogia monologin sijaan. Opettaja 4.10.2013 N:o 40 s. 43

Lähteet (4):

- www.ops2016.fi > työpajat:
 - Cantell, Hannele. Laaja-alainen osaaminen, oppiaineiden yhteistyö ja eheyttäminen. OPStuki 2016 moduulikoulutus 2, Helsingin yliopiston Viikin normaalikoulu 14.11.2013.
 - Huurinainen-Kosunen, Anja. Esiopetuksesta perusopetukseen. OPStuki 2016 moduulikoulutus 3, Helsingin yliopiston Viikin normaalikoulu 15.1.2014.
 - Lonka Kirsti, Hietajärvi Lauri, Makkonen Juho, Sandström Niclas, Vaara Lauri J. Diginatiivit tulevat, olemmeko valmiita? OPStuki 2016 moduulikoulutus 2, Minerva-tori 13.11.2013.
 - Loukomies, Anni. Oppilaan motivaation tukeminen. OPStuki 2016 moduulikoulutus 2, Helsingin yliopiston Viikin normaalikoulu 13.11.2013.
 - Niemi, Reetta. Osallisuus koulupedagogiikassa. OPStuki 2016 moduulikoulutus 2, Helsingin yliopiston Viikin normaalikoulu 13.11.2013.
 - Pruuki, Iris. Oppimiskäsitykset osana opetus-opiskelu-oppimisprosessia. OPStuki 2016 moduulikoulutus 3, Helsingin yliopiston Viikin normaalikoulu 15.1.2014.
 - Toivanen, Tapio. Opetuksellisen vuorovaikutuksen haasteet ja draamatoiminta. OPStuki 2016 moduulikoulutus 3, Helsingin yliopiston Viikin normaalikoulu 16.1.2014

Lähteet (5):

- <http://www.oph.fi/ops2016>
- [http://www.oph.fi/ajankohtaista/101/0/koulurauhan lakiuudistukset voimaan 1 1 2014](http://www.oph.fi/ajankohtaista/101/0/koulurauhan_lakiuudistukset_voimaan_1_1_2014)
- [http://www.oph.fi/ajankohtaista/101/0/uuden oppilas- ja opiskelijahuoltolain vaikutukset](http://www.oph.fi/ajankohtaista/101/0/uuden_oppilas_ja_opiskelijahuoltolain_vaikutukset)
- [http://www.kirjastokaista.fi/heikki kontturi tulevaisuuden oppimisymparisto ubiko/](http://www.kirjastokaista.fi/heikki_kontturi_tulevaisuuden_oppimisymparisto_ubiko/)
- <https://www.uef.fi/fi/aducate/oppimisstrategiat>
- <http://www.uef.fi/fi/aducate/oppimistyylit>
- [http://www.mll.fi/nuortennetti/koulu ja tyo/koulu/motivaatio/](http://www.mll.fi/nuortennetti/koulu_ja_tyo/koulu/motivaatio/)
- <http://www.tenviesti.fi/oppimistyylit.htm>
- <http://vimeo.com/60818003>